

BUITEN BEELD

kunst voor de openbare ruimte

Oude Raadhuis Raadhuisplein 1
(Ingang zijde Burgemeester de Bruijnelaan)
3331 AC Zwijndrecht

Openingstijden:
Woensdag, donderdag & zondag (13:30 - 16:30)

078-7703591
info@kuntzwijndrecht.nl
www.kuntzwijndrecht.nl

KUNZT
W

21-05 t/m 01-07-2026

stichting openluchtmuseum

beeldenpark

b

drechtoevers

d

BUITEN BEELD

kunst voor de openbare ruimte

Beelden voor de openbare ruimte zijn grofweg te verdelen in twee categorieën: 'vrije' beelden die niet voor een specifieke plek zijn gemaakt, maar daar wel korte of langere (uitmondend in voor altijd) zijn geplaatst en beelden die in opdracht voor een specifieke plek (bij een gebouw, op een plein of rotonde, in een straat of wijk) zijn ontworpen en daarmee dus een langdurige relatie zijn aangegaan. Van beide categorieën is werk opgenomen in de tentoonstelling

BUITEN BEELD kunst voor de openbare ruimte

in de tentoonstellingsruimte KunZt in Zwijndrecht.

Vrije beelden

Beeldtentoonstellingen in de open lucht, in parken en bossen, bij kastelen, in stedelijke situaties of anderszins verspreiden zich in de jaren 70 en 80 als een olievlek. Aanvankelijk werden autonome kunstwerken ondergebracht in wandel- en fietsroutes met als doel de bezoeker te confronteren met eigentijdse kunst dan wel om ontwikkelingen op het gebied van de beeldhouwkunst te tonen. Later, vooral in de jaren 90, werden presentaties samengesteld waarbij een overkoepelend concept de verantwoording was voor de keuze van de samenstellers, tegenwoordig zien we steeds meer mengvormen, waarin vooral de kwaliteit van de afzonderlijke werken en de persoonlijke artistieke ontwikkeling van de kunstenaar worden benadrukt. In de meeste tentoonstellingen in de openbare ruimte wordt autonome kunst gepresenteerd waarin verschillende stijlen en stromingen worden samengebracht. Vrije kunst die niet gebonden is aan een plek of situatie, maar waarin de kunstenaar uitspraken doet over eigen ideeën, gevoelens of belevingen. Dat deze 'vrije kunst' zich vaak wonderwel laat inpassen in een bepaalde omgeving, is eerder toeval dan vooropgezet doel.

De plaats van een kunstwerk in de ruimte wordt in belangrijke mate bepaald door de omgeving. Een kunstenaar kan kiezen voor een zo goed mogelijke inpassing in die omgeving, maar kan ook voorkeuren uitspreken voor een confrontatie, een tegenstelling. De ruimte om een object is van even groot belang als het object zelf, zodat er altijd een relatie zal ontstaan tussen het beeld en de omgeving. Is er sprake van een wisselwerking tussen beeld en omgeving, domineert het beeld of wint de omgeving het van het beeld? In een natuurlijke omgeving (park, bos) wordt het toevallige karakter van het beeld ingebed in de structuur van bomen, struiken en open gebieden en wordt het kunstwerk onderdeel van de omgeving.

Beelden in opdracht

De beeldende kunst heeft na de Tweede Wereldoorlog een nieuwe rol gespeeld in de openbare ruimte. Naast herdenkingsmonumenten – meestal in de vorm van standbeelden – werden veel kunstwerken geplaatst in het kader van de percentageregelingen (1 of 1½% van de bouwsom werd besteed aan beeldende kunst) bij de bouw van overheidsgebouwen. Vaak om de functie van een gebouw tot uitdrukking te brengen, ook om de 'gebruikers' in aanraking te laten komen met de schoonheid van kunst in de overtuiging dat kunst het algemeen welzijn van mensen verhoogt.

In de jaren 70 krijgt de beeldende kunst een meer autonome rol toebedeeld. De dan geplaatste kunstwerken moeten vooral dienen ter compensatie van een monotone architectuur. De integratie van het kunstwerk met de gebouwde omgeving staat niet altijd meer voorop, maar refereert eerder aan het oeuvre van de kunstenaar dan aan de betreffende locatie. Een decennium later wordt beeldende kunst samen met de culturele en sociaal-maatschappelijke betekenis van de plek een van de belangrijke instrumenten om de visuele kwaliteit van een omgeving te verbeteren.

Meerdere rollen

In de huidige tijd, waarin opdrachten veel schaarser worden uitgezet dan in de laatste decennia van de vorige eeuw, wordt vooral gekeken of de plaatsing van een kunstwerk noodzakelijk is, welke kunstvorm (beeld, geluid, installatie, tekst en andere) het meest geschikt is en **wat** de omgeving (bewoners, gebruikers) het liefst wil. De kunstenaar die bij zo'n opdracht wordt betrokken, moet bereid zijn zich meerdere rollen aan te meten: gesprekspartner van opdrachtgever, commissies, buurtbewoners en anderen, ontwerper, calculator, materiaaldeskundige en alles wat met de voorbereiding en plaatsing van een beeld te maken heeft. Zich verdiepen in de historie van een plek om het beeld van een juiste context te voorzien, behoort evenzeer tot zijn/haar taak.

In de tentoonstelling zijn naast voltooid beelden ook aanzetten tot een beeld opgenomen: schetsen, foto's, modellen, studies en een enkele maquette. Gezien de beperkte ruimte, is geen compleet, maar wel een helder beeld te zien van wat het begrip *BUITEN BEELD* inhoudt.

De kunstenaars

Henk van Bennekum
Bert Gort
Han Lammers
Arianne Moerman
Juul Rameau
Adriaan Seelen
Johan Sietzema
Ron van de Ven
Cissy van der Wel /
Caroline Ruizeveld
Marcel van Zijp

Beeldenpark

Het in juni 1996 geopende Noordpark in Zwijndrecht is een beeldenpark / openlucht museum dat is opgezet als een semipermanent buitendepot voor beelden van leden van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers. Een park van en voor kunstenaars die werken in uiteenlopende materialen en in verschillende stijlen, van herkenbaar tot abstract, van geometrisch tot organisch. Tussen de opening in 1996 en nu zijn beelden verdwenen (verkocht of verhuurd), tijdelijk verplaatst (voor tentoonstellingen elders) en soms vernield, maar er zijn ook nieuwe beelden aan de collectie toegevoegd. Het beeldenpark groeit dus mee met de tijd en de ontwikkelingen in de beeldende kunst. De veranderingen in opvattingen binnen de beeldhouwkunst zijn zichtbaar in de tentoongestelde beelden, beeldhouwers en beeldbouwers staan naast en door elkaar en weerspiegelen de huidige opvattingen van de beeldhouwkunst in Nederland.

Verbinden

Vanuit Zwijndrecht verbindt de 'Drie rivieren route' (Oude Maas, Beneden Merwede en Noord) het Noord park met de Beeldenboulevard in Papendrecht en de Beeldenroute in Alblasterdam. *Verbinden met beeldende kunst* is dan ook het uitgangspunt voor tentoonstellingen in de vrij toegankelijke openbare ruimte langs de rivieroeveren waaraan de gemeenten die de Drechtsteden vormen, zijn gelegen. Beeldende kunst is de verbeelding van de samenwerking tussen die gemeenten. Vrijwel alle beelden zijn tegen een geringe gebruiksvergoeding beschikbaar gesteld door de kunstenaars en kunnen op vrij eenvoudige wijze gewisseld worden zodat de dynamiek van park, boulevard en route bewaakt wordt en de aantrekkingskracht gewaarborgd blijft.

Jubileum

De Stichting Openluchtmuseum Beeldenpark Drechtoevers bestaat dit jaar 30 jaar. Met de tentoonstelling *BUITEN BEELD* worden de activiteiten van de stichting weer nadrukkelijk onder de aandacht gebracht.

Piet Augustijn

oud-conservator hedendaagse kunst Gorcums Museum, Gorinchem

Een interessant boek (waaruit de citaten over beelden in opdracht en meerdere rollen zijn ontleend) over kunst in de openbare ruimte is *HANDREIKING beeldende kunst in de openbare ruimte*. Een uitgave van het Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 2000.

Henk van Bennekum

Giessendam, 1946 | woont en werkt in Hardinxveld-Giessendam |
Academie voor Beeldende Vorming Tilburg (1969-1973) | www.vanbennekum.nl

De beeldtaal van Henk van Bennekum sluit aan bij de geometrisch abstracte stroming die in jaren 60 in Nederland opkwam en die uitblonk in helderheid en soberheid. Met een minimum aan middelen worden beelden geconstrueerd waarin de opbouw duidelijk afleesbaar is.

De werkwijze van Van Bennekum wordt gekenmerkt door een wisselwerking tussen exacte berekening en intuïtie, waarbij de ordening van de (geometrische) vormen tot stand komt volgens principes van delen, vouwen, wentelen of schakelen of door het veranderen van de vorm vanuit een reeks logisch na elkaar uitgevoerde stappen.

Er ontstaan dan ruimtelijke werken waarin de visuele complexiteit de eenvoud van de ingrepen overstijgt. Al die ingrepen worden steeds volgens van te voren vastgelegde regels uitgevoerd, resulterend in strenge, berekende werken. Veelal in staal, zowel roestvrij als gecoat staal.

Het strenge oogt echter minder streng door de ingrepen zo beperkt mogelijk en de keuzes van de ingrepen dicht bij zichzelf te houden.

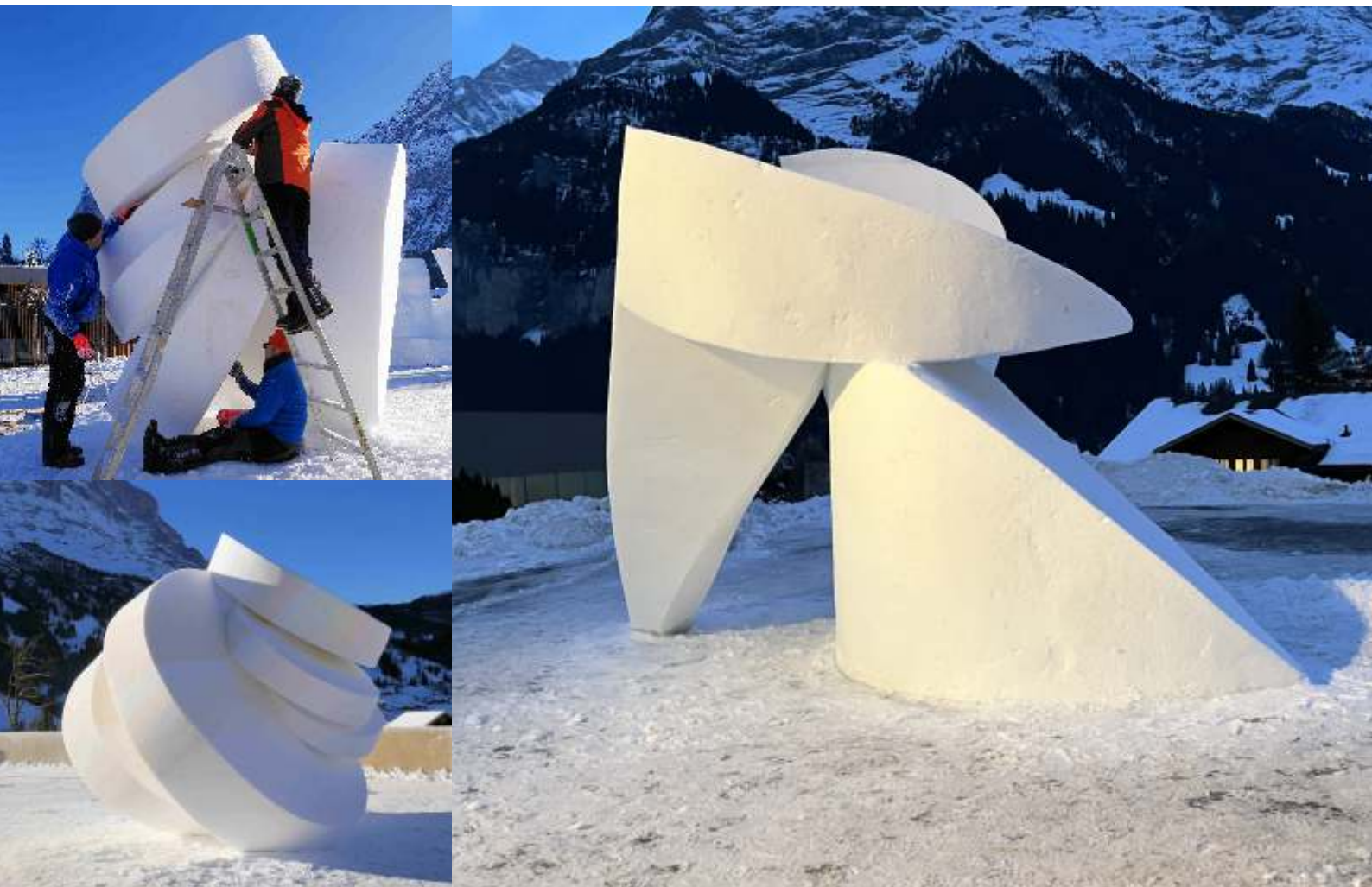
De beelden van buisstaal spelen met de perceptie: ze lijken te bewegen, afhankelijk van het standpunt van de beschouwer.

Zijn kennismaking met hout op een symposium in Finland veranderde niet alleen het aanzien van de beelden, maar ook zijn opstelling ten opzichte van het materiaal. Dat werd steeds meer in zijn waarde gelaten: het metaal hoefde niet meer glad te worden gepoetst, maar mocht een expressieve uitdrukking krijgen; het werd losser en vrijer gebruikt.

Hout mocht knoesten vertonen, glad en ruw werden gehanteerd als aanwezige gegevens, oneffenheden werden niet weggeschuurd of anderszins verhuld. Kortom het werk kreeg een emotionele, soms zelfs poëtische lading. Het werk kan getypeerd worden als de poëzie van het minimale.

Eén uitgangspunt bleef: de consequente rangschikking van de beeldmiddelen. Delingen vinden nog steeds volgens principes plaats (horizontaal in drieën, verticaal in tweeën), symmetrie en geometrische elementen keren met regelmaat terug, de ingrepen zijn zo klein mogelijk.

Henk van Bennekum, *Magic*, 2023 | *Icarus*, 2026; geperste sneeuw; 300 x 300 x 300 cm
Grindelwald / Zwitserland

Henk van Bennekum in zijn atelier

Cyclus,

Henk van Bennekum, *Zuivering I*, 1980/81; gecoat staal, Ø h. 500 x d,250 x b,750 cm Alblasserdam *Cyclus*, 2011

Bert Gort

Sliedrecht, 1949 | woont en werkt in Dordrecht | Academie van Beeldende Kunsten Rotterdam (1967-1972, part time) | www.beeldensite.nl

Gedurende lange tijd stond het werken aan de uitvoering van beeldende kunst bij Bert Gort op een laag pitje. In 1999 heeft hij de draad weer opgepakt en vond hij de uitdaging in het beeldhouwen. Door workshops bij Marijk Renia in Dordrecht en beeldhouwer Adriaan Seelen in Rijen, werd de passie voor steen alleen maar groter. In zijn beelden zoekt Bert Gort naar eenvoud die spanning laat zien of oproept en uitnodigt tot nader onderzoek.

De ogenschijnlijke rust die zijn beelden uitstralen kent een ingehouden onderliggende emotie. De tweedelingen, herhalingen en spiegelingen, die in veel beelden gebruikt worden, bieden de mogelijkheid de hoofdvorm los te laten en een andere spanning teweeg te brengen. Veel van zijn ontwerpen zijn door hun eenvoud uit te voeren in groot formaat voor de buitenruimte.

“Ik werk abstract. Mijn thema's komen voort uit mijn dagelijkse ontmoetingen en belevenissen. Gevonden voorwerpen kunnen daarbij inspireren om een beeld een twist te geven die de gewenste verwondering met zich meebrengt. Steen als materiaal is voor mij een uniek middel om het beeld weer te geven en aan de vorm een extra dimensie toe te voegen. Maar ook materialen als metaal en rubber zijn mooie toevoegingen die een geheel andere twist aan de steen kunnen geven. Soms zijn het ook de materialen rubber en ijzer die afzonderlijk gebruikt worden.”

Bert Gort, *Beweging en Tegenbeweging*, 2024; basaltlava, gietijzer, ijzer; h. 20 x 40 x 20 cm elk.

Bert Gort. Foto Peter Koks

Bert Gort, *Stavast*, 2023;
Belgisch hardsteen, gietijzer; h. 55 x 30 x 20 cm

Han Lammers

Heerde, 1956 | woont en werkt in Heerde | als kunstenaar autodidact | www.hanlammers.nl

Wat kan de wiskunde ons nog meer bieden dan alleen stellingen, getallen en vergelijkingen?

Met zijn rationele ontwerpen maakt beeldend kunstenaar Han Lammers een vertaalslag van wiskundige vergelijkingen naar tastbare driedimensionale beelden, veelal uitgevoerd in zink.

Dit levert geometrisch abstract werk op dat gekenmerkt wordt door concrete en zuivere vormen.

In die zin voelt Lammers zich verwant aan het minimalisme en het constructivisme. Omdat geometrische vormen de basis vormen van zijn werk, ontstaan er sculpturen waarbij iedere vorm van toeval en dus verrassing op voorhand uitgesloten is. Het werk van Lammers valt uiteen in massieve, gesloten vormen met een statisch karakter en meer open en vloeiende vormen met een dynamisch (en soms lyrisch) karakter.

Het materiaalgebruik van Lammers verraadt zijn voorkeur voor wetenschap en techniek. Hij werkt voor het overgrote deel met zink, geen verbazende keuze, want het verwerken van zink en koper wordt al meer dan 100 jaar door het geslacht Lammers uitgeoefend. Zijn werk en kunst zijn dus stevig geworteld in een traditie van 'zinkwerkers pur sang'.

De meeste van zijn kunstwerken staan buiten, in de natuur. De uitdrukking van de beelden verandert met de jaargetijden, omdat weersinvloeden hun uitwerking hebben op het patina (oxidelaag van het zink) van de huid. Het formele karakter van het werk wordt door de schaduwwerking en de lichtinval geaccentueerd, waardoor de buitenbeelden in een spannend contrast met de organische vormen van hun natuurlijke omgeving staan.

Han Lammers werkt aan het beeld *Angled Triangles* te zien in Hoorn langs het Markermeer. Artem@Artis Foto

Han Lammers, *Shared Flat III*, 2017; zink 16; h. 150 x 100 x 70 cm.

Dit beeld is geplaatst in de beeldentuin van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers in Soest

Han Lammers, *π-thagoras*, 2021; kubussen: cortenstaal, bol: zink 20, op betonnen sokkel; h. 500 x 120 x 120 cm, gewicht ca. 5 ton. Het beeld is geplaatst bij de baileybrug over de Oude IJssel nabij de voormalige DRU fabrieken in Ulft. Opdracht van gemeente Oude IJsselstreek in het kader van de Ring van IJzesteden

Arianne Moerman

Papendrecht, 1974 | woont en werkt in Kinderdijk | Modevakschool Dordrecht (1991-1994) |
Notarieel Recht Den Haag (1999-2003) | als kunstenaar autodidact - praktijkervaring opgedaan
bij beeldhouwers in Nederland, Italië en Engeland, 2002-heden | www.ariannemoerman.nl

Arianne Moerman laat zich inspireren door haar omgeving en gebeurtenissen en personen uit het dagelijks leven. Ze werkt in verschillende materialen zoals steen, klei, hout en boetseer was. De ontstane sculpturen en studies worden ook in brons gegoten.

Haar stijl is te omschrijven als figuratief-realistisch en meestal ingetogen, waarbij ze altijd op zoek is naar een bepaalde sfeer, vorm en belijning, volume, lichtval, beweging of juist rust.

De mens en uitdrukking geven aan een emotie of gevoel staan bijna altijd centraal.

Atmosfera (2024) is een sculptuur waarbij zowel de grotere vormen als de kleine details belangrijk zijn: van driedimensionale compositie tot een zichtbare vingerafdruk. Het beeld roept een specifieke gemoedstoestand op en symboliseert de voortdurende verandering en vergankelijkheid van alles. Het brons mag verwezen door invloed van regen, zon, warmte en kou. Het patina op het brons gaat zich vormen, afhankelijk van externe (weers) invloeden. De suggestie van beweging ontstaat door de wind in het haar en het haar als ware het een wolkenpartij, de horizontale belijnen en de uitdrukking in het gelaat: verstild en toch participierend in een groter geheel.

Arianne Moerman, *Geen titel* (schets), 2026;
boetseer was op ijzer en hout; h. 74 x 53 x 50 cm

Arianne Moerman met bronzen portret van Jules Deelder, 2021

Arianne Moerman, *Atmosfera*, 2024;
brons; h. 45 x 43 x 27 cm | sokkel h. 100 cm

Juul Rameau

Naarden, 1982 | woont in Rosmalen, werkt in Berlicum | HKU - Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
(Fine arts, printmaking 2001-2005) | www.juulrameau.com

Juul Rameau laat zich inspireren door de rijkdom en gelaagdheid van de natuur. In natuurlijke vormen ontdekt zij details die vaak onopgemerkt blijven: nerven, knoppen, zaadstructuren en overgangen tussen groei en verval. Deze elementen vergroot zij uit en vertaalt ze naar autonome sculpturen in staal. Haar werk is geen letterlijke weergave van de natuur, maar staat in directe verwantschap met de verschillende stadia die planten en bomen doormaken. Het zijn verbeeldingen van een voortdurende beweging: ontstaan, groeien, verwerpen en transformeren. Een centrale drijfveer in haar praktijk is de zoektocht naar oervormen. Door archetypische structuren zichtbaar te maken, wil Rameau de verbinding tussen mens en natuur bekrachtigen en voelbaar maken, juist in een tijd waarin die relatie onder druk staat. Haar werk nodigt uit tot vertraging en aandacht, en biedt ruimte voor persoonlijke interpretatie en betekenisgeving. Schaal en context spelen een essentiële rol in haar oeuvre. Rameau werkt bewust op monumentale afmetingen en

ontwikkelt sculpturen die een directe relatie aangaan met hun omgeving, zoals parken, pleinen en landschappen. In de openbare ruimte wordt het werk niet alleen bekeken, maar fysiek ervaren: men beweegt erlangs, eromheen en erdoorheen. Het realiseren van grootschalige werken vraagt om een intensief maakproces waarin ontwerp, materiaal, constructie en plaatsing samenkomen. Het werken met staal en zware constructies is voor haar een wezenlijk onderdeel van het kunstenaarschap en vormt als vrouwelijke maker een bewuste en betekenisvolle positie. Haar werken in de openbare ruimte dragen vaak een verhaal in zich. Ze ontstaan in dialoog met de plek, haar geschiedenis en de mensen die haar gebruiken. Het afgebeelde werk *Poorten van Hoop* is een monument ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding van Son en Breugel. Gestapelde vrede-stakken vormen vervlochten parachutes, verwijzend naar de luchtlandingen die hier het begin van de bevrijding markeerden.

Juul Rameau, *Groen Goud*, 2021; cortenstaal. LED verlichting; h. 650 x 2700 x 300 cm. *Groen Goud* op het Stationsplein in Best is een ode aan de populier en wat deze boom betekent voor deze omgeving. Je kunt door het kunstwerk wandelen of verblijven op een van de populierenhouten bankjes. Foto Juul Rameau

Juul Rameau. Foto Claartje ten Have

Juul Rameau, *Poorten van Hoop*, 2019; cortenstaal; h. 600 x 900 x 900 cm. Kanaalstraat Son en Breugel. Foto Juul Rameau

BUITEN BEELD

kunst voor de openbare ruimte

DEEL 2

Oude Raadhuis Raadhuisplein 1
(Ingang zijde Burgemeester de Bruinelaan)
3331 AC Zwijndrecht

Openingstijden:
Woensdag, donderdag & zondag (13:30 - 16:30)

078-7703591
info@kunztwijndrecht.nl
www.kunztwijndrecht.nl

KUNZT
W

21-05 t/m 01-07-2026

stichting openluchtmuseum

beeldenpark

b

drechtoevers

d